

Kriminaliteta in kaznovalna politika sodišč v Republiki Sloveniji od leta 1950-1999*

Franc Brinc**

Prispevek prikazuje gibanje kriminalitete v Republiki Sloveniji od leta 1950-1999, število ovadenih in obsojenih polnoletnih oseb, izrečene kazenske sankcije in tveganje, da bo storilec prijavljenega kaznivega dejanja obsojen na zaporno kazen.

Število zapisanih kaznivih dejanj je od leta 1950 do 1999 naraslo z 10.009 na 61.693 (indeks 616,4), število ovadenih oseb pa je naraslo z 9.928 na 17.635 (indeks 177,6). Na 100.000 prebivalcev se je število prijavljenih kaznivih dejanj povečalo za 354,8 %, število ovadenih oseb pa za 31,0 %. Od leta 1950 do 1999 je bilo letno obsojenih povprečno 10.000 do 12.000 oseb; največ leta 1955 (16.204), najmanj pa leta 1995 (3.462, indeks 41,0 glede na leto 1950), na 100.000 prebivalcev je bilo leta 1950 obsojenih 575 oseb, leta 1995 pa 174. Od leta 1950-1999 se je število prebivalcev povečalo za 35,6 %, kriminaliteta pa se je povečala za 516,4 %. Porastu števila zapisanih kaznivih dejanj ni sledil tudi porast števila ovadenih in obsojenih oseb, kar kaže, da policija zapisuje vedno več lažjih kaznivih dejanj, ki ne vplivajo na število obsojenih na zaporno kazen. Tveganje obsodbe za zapisano kaznivo dejanje je bilo leta 1950 84,3 %, leta 1999 pa 9,4 %, zato prinaša kriminaliteta večji dobiček. Sodišča so leta 1950 obsodila 8.434 oseb, leta 1999 pa 5.783. Sodišča izrekajo **zaporne kazni** vedno manjšemu deležu obsojencev: leta 1973 je bilo obsojenih na zaporno kazen 3.025 obsojencev, leta 1995 pa 550 (indeks 18,2). Delež **pogojno odloženih denarnih in zapornih kazni** se je od leta 1963-1999 povečal z 51,9 % na 75,1 % izrečenih kazenskih sankcij, kar kaže na milejšo kaznovalno politiko.

Podatki ne potrjujejo domneve o povezavi med številom prebivalcev, stopnjo prijavljene kriminalitete in številom kriminalitete, zato samo iz števila obsojenih oseb. Kaznovalna politika sodišč je bila v obdobju od 1950-1999 dokaj stabilna in neodvisna od stopnje prijavljenih kaznivih dejanj ni mogoče sklepati na število obsojenih na zaporno kazen in načrtovati potrebne zaporske zmogljivosti za obsojence.

Ključne besede: kriminaliteta, statistika kriminalitete, obsojenci, kaznovalna politika

- UDK: 312.7+343.15(497.4) »1950-1999«

Uvod

Kriminaliteta je nevarna posamezniku in družbi, zato se vsaka družba bori proti njej. Odziv na kriminaliteto so kaznovalne sankcije, ki naj bi dosegle namene posebne (specialne) in splošne (generalne) preprečitve, povračila (retribucije), zastraševanja storilca in drugih, varstva družbe (onesposobitev družbeno nevarnih storilcev kaznivih dejanj) in rehabilitacije obsojencev. Telesno in duševno trpljenje je še vedno bistvo zaporne kazni – poleg na zunaj vidnega odvzema pro-

stosti ter prikrajšanj za materialne dobrine in usluge, za heteroseksualne stike, za avtonomijo in občutek varnosti. Različne namene zaporne kazni je težko uskladiti že pri odmeri kazni, še težje pa pri njenem izvrševanju. V zvezi z zaporno kaznijo je najbolj vprašljiva uporaba, izvrševanje in učinkovitost **kratkotrajnih kazni zapora** (do 3 oz. 6 mesecev), ker po splošnem prepričanju take kazni nimajo zastraševalnega, onesposobitvenega in poboljševalnega učinka. Kriminalitetna politika išče izhod iz težav v odpravi ali manjši uporabi teh kazni, v novejšem času pa tudi v nadomestilih zanje.¹ Kritike so deležne tudi **dolgotrajne kazni zapora**,² vendar jih države (Evrope) še potrebujejo zaradi odprave smrtne kazni in težjih oblik kriminalitete, čeprav ni dokazov o njihovem učinku.³

* Iz praktičnih razlogov pomeni v tem sestavku "zapor" prostor, v katerem se izvršuje kazen zapora, ki jo lahko izreče sodišče v trajanju od 15 dni do 15, oziroma za najhujša kazniva dejanja do 30 let (37. člen kazenskega zakonika Republike Slovenije, Ur. l. RS, št. 63/94, 70/94, 23/98). "Zapor" je prevod angleške besede "the prison" oz. francoske "la prison" (Sket, 1997:129). V Sloveniji "obsojenci prestajajo kazen zapora v zaprtih, polodprtih in odprtih zavodih za prestajanje kazni zapora" (prvi odstavek 107. člena kazenskega zakonika Republike Slovenije).

Prispevek je bil v obliki referata predstavljen tudi na Drugih slovenskih dnevih varstvoslovja, ki jih je od 7.-9. junija 2001 na Bledu organizirala Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana.

** Franc Brinc, univ. dipl. pravnik, doktor pravnih znanosti, upokojeni delavec Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, izredni profesor za kriminologijo na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Naslov: Prušnikova 29, 1000 Ljubljana.

¹ Snacken, 1994. Desmet, 1987.

² Goethals, 1980. Mackenzi & Goodstein, 1985. Flanagan, 1985

³ Palmer, 1984. Richards, 1978. Wormith, 1984. Porporino&Zamble, 1984.

Raziskava zastraševalnega učinka dolgih zapornih kazni je pokazala elastičnost spremembe -0,2, kar pomeni, da se je ob porastu povprečne višine izrečenih zapornih kazni za 10%, kriminaliteta na merjenem področju zmanjšala za 2%. Razen pri ubojih, je pri nasilnih kaznivih dejanjih večja (negativna) elastičnost kot pri nenasilnih dejanjih. Kljub temu še ni mogoče zanesljivo trditi, kakšna je povezava med višino izrečenih zapornih kazni in zastraševanjem drugih, da ne delajo kaznivih dejanj. Lewis, s. 47.

V zvezi s kaznovanjem in izvrševanjem zaporne kazni so pomembni stroški, zato se države sprašujejo o koristnosti vloženega denarja v boj s kriminaliteto.⁴ Kazensko pravosodje s policijo in zaporji je v vsaki državi velika ekonomska dejavnost, za katero porabi država dosti denarja, ta dejavnost pa daje zaposlitev številnim državnim uslužbencem, ki »živijo« od kriminalitete. Ker so stroški za zapore visoki v primerjavi s skromnimi učinki zaporne kazni pri zmanjševanju kriminalitete, je temeljno vprašanje, katere storilce kaznivih dejanj kaznovati z zaporno kaznijo ob čim manjših stroških. Kazensko pravosodje v državi si mora prizadevati za gospodarno zatiranje kriminalitete glede na pričakovani učinek (rezultat) kaznovanja in zaporov.⁵

V večini demokratičnih in gospodarsko najbolj razvitih državah sveta kriminaliteta narašča. Večina držav se na porast kriminalitete odziva s strožjo kaznovno politiko, kar povečuje število zapornikov in povzroča prenaseljenost zaporov. Dejanska vloga zaporne kazni pri zatiranju kriminalitete pa je manjša, kot se običajno pričakuje.⁶ Teoretično in praktično pričakovanje, da daljše kazni in več obsojencev v zaporih zmanjša kriminaliteto, se nikoli ne uresniči, saj stopnja kriminalitete ni odvisna od števila zapornikov, temveč od privlačnosti dobička s kriminaliteto. V resnici se dolgotrajne zaporne kazni lahko izrečejo le storilcem težjih in družbeno nevarnejših kaznivih dejanj, katerih delež v vsej kriminaliteti je zelo majhen, zato število obsojencev v zaporih ne more vplivati na znižanje kriminalitete, zlasti »če zaprte takoj nadomestijo drugi«.⁷ Sodobna kriminalitetna politika si prizadeva, da bi se zaporne kazni uporabljale le za nevarne storilce kaznivih dejanj, pri katerih je veliko tveganje da bodo ponovili (težje) kaznivo dejanje. Zlasti je nevarno stališče, da dolgotrajne kazni bolj zmanjšujejo kriminaliteto kot kratkotrajne, saj bi potem »več zaprtih še bolj zmanjšalo kriminaliteto«.⁸ Ker pa so današnje metode napovedovanja povratništva in razvoja kriminalne kariere že obsojenih storilcev kaznivih dejanj še zelo nezanesljive,⁹ je pravno, moralno in etično sporna tudi uporaba dolgotrajnih zapornih kazni. Evropska kriminalitetna politika danes »opušča predstavo, da prisilni ukrepi odvrtačo storilce od kriminalitete«,¹⁰

saj je zastraševalni učinek kazni bolj odvisen od verjetnosti odkritja kaznivega dejanja in prijetja ter obsodbe storilca kot od strogosti izrečene kazni,¹¹ tveganje prijetja pa je najbolj povezano s sposobnostjo policije.¹²

1. Povezava med stopnjo kriminalitete ter potrebnimi zmogljivostmi in zasedbo zaporov

Število kaznivih dejanj oziroma količina kriminalitete je odvisna od števila prebivalcev, ki se »odločijo« zanj ter števila (gostote) storjenih dejanj v določenem času. V policijski statistiki so razlike med številom prijavljenih kaznivih dejanj in številom storilcev, pa tudi med številom prijavljenih kaznivih dejanj in številom kazenskih ovadb.

Po »teoriji prilagajanja« kazenskega pravosodja izrekajo sodišča v daljšem času razmeroma stalen delež zapornih kazni ne glede na stopnjo in težo kriminalitete, zato mora biti tudi v zaporih stabilno število obsojencev. Odnos med stopnjo kriminalitete in številom obsojenih na zaporno kazen ter številom zaprtih oseb v zaporih ni premosorazmeren, saj je porast celotne kriminalitete lahko posledica porasta samo lažjih kaznivih dejanj, katerih storilci ne bodo kaznovani z zaporno kaznijo, zato porast celotne kriminalitete sam po sebi še ne poveča števila obsojenih storilcev na zaporno kazen. Ob porastu kriminalitete se lahko v podobnem razmerju poveča samo število obsojenih storilcev za težja kazniva dejanja, hkrati pa se mora zmanjšati delež obsodb na zaporno kazen za lažja kazniva dejanja, čeprav se je povečalo tudi število lažjih dejanj.¹³ Kadar je v zaporih preveč zapornikov, sodišča obsojajo na zaporno kazen samo storilce težjih kaznivih dejanj, kadar pa je (pre)malo zapornikov, sodniki v večji meri uporabljajo zaporno kazen tudi za storilce lažjih kaznivih dejanj, zato se lahko uporaba zaporne kazni poveča tudi ob manjši stopnji kriminalitete. Ker je odločilno samo razmerje med težjo in lažjo kriminaliteto, samo iz policijske statistike kriminalitete ni mogoče sklepati na prihodnji porast ali padec števila obsojencev na zaporno kazen in s tem na število zapornikov na prestajanju zaporne kazni. Na število zapornikov v pomembni meri vpliva tudi politika pogojnih odpuštov, ki lahko temeljito spremeni kaznovno politiko sodišč. Zato je le majhna statistična povezava med prijavljeno in obsojeno kriminaliteto ter številom obsojencev v zaporih. Sploh ni nujno, da se bo zaradi porasta kriminalitete, ki jo

⁴ Po mednarodni statistiki števila uradnih oseb, ki sodelujejo pri obravnavi kriminalitete, je bilo leta 1994 v Sloveniji na 100.000 prebivalcev (Walmsey, 1997, s. 7, European sourcebook, 1999, s. 181) 412 policistov, 7 tožilcev, 26 poklicnih sodnikov, 42 uslužbencev v zaporih, skupaj 487 oseb. Ker je bilo evropsko povprečje 398 uradnih oseb, je imela Slovenija skoraj največ zaposlenih med primerjanimi državami ob najmanjši kriminaliteti, ob najmanjšem številu obsojenih na zaporno kazen in ob najmanjšem številu zaprtih oseb v zaporih.

⁵ Knapp, 1984. Clear, 1982. Parent, 1990. Loeb, 1978.

⁶ Andenaes, 1969. Goldman, 1982. Grenawalt, 1983.

⁷ Van den Haag, s. 54.

⁸ Forst, s. 20. Moriarty, s. 1. Johnson, s. 474.

⁹ Trasler, 1984. Brody, 1980. Farrington, 1986. Gottfredson & Hirschi, 1986. Van der Werff, 1981.

¹⁰ Desmet, s. 120.

¹¹ Desmet, s. 120. Langan & Farrington, 1998.

¹² Goldman, 1982. Lewis, 1986.

Tveganje obsodbe na zaporno kazen za določeno vrsto kaznivih dejanj se meri s številom obsojenih na zaporno kazen za tovrstna dejanja v enem letu glede na število prijavljenih kaznivih dejanj. Rezultat 0 pomeni, da nihče ne dobi zaporne kazni, rezultat 1 pa pomeni, da vsak storilec takega dejanja dobi zaporno kazen. Bailey et al., s. 131.

¹³ Moitra, 1986.

izkazuje policijska statistika, povečalo število obsojenih na zaporno kazen in s tem tudi število obsojencev v zaporih. Zato se tudi ob porastu policiji prijavljene kriminalitete lahko zmanjša število zapornikov. Značilnost uravnotežene kaznovalne politike je, da daljši čas ohranja stalen delež izrečenih zapornih kazni na 100.000 prebivalcev, neodvisno od občasnih padcev ali porastov prijavljene kriminalitete.

Število obsojencev v zaporih je odvisno od števila obsojenih na zaporno kazen, od povprečne višine izrečenih zapornih kazni in od uporabe pogojnega odpusta. Lahko je malo obsojenih na zaporno kazen, pa se kljub temu zaradi višje povprečne višine izrečenih kazni poveča število obsojencev v zaporih, po drugi strani pa je lahko veliko storilcev kaznivih dejanj obsojenih na kratke zaporne kazni, pa bodo zapori kljub temu še vedno (pol)prazni.¹⁴ Zato samo iz stopnje policiji prijavljene kriminalitete ni mogoče napovedati

prihodnje zasedenosti zaporov. Na stopnjo kriminalitete in število obsojenih na zaporno kazen vplivajo tudi ekonomska gibanja, zlasti porast brezposelnosti lahko poveča število obsojenih na zaporno kazen, ne glede na stopnjo celotne kriminalitete.¹⁵ Prehodna občasna obdobja polnih in praznih zaporov so lahko posledica trenutnih razmer (sprememba zakonodaje, reorganizacija pravosodja, sodne počitnice), zato niso razlog za spreminjanje kaznovalne politike.¹⁶ Države skušajo pogosto vplivati na stopnjo kriminalitete s povečanim tveganjem prijetja, kar se doseže s povečanim številom policistov ter boljšo strokovnostjo in opremljenostjo policije,¹⁷ vendar se s tem kriminaliteta ne zmanjša, če hkrati ne poraste tudi tveganje obsodbe, ki je v rokah sodišča. Če tožilstva zavrnejo velik delež kazenskih ovadb ali če sodišča izrekajo »(pre)mile« kazni, to opogumi potencialne storilce, tako da kriminaliteta lahko poraste tudi zaradi zmanjšane strahu pred kaznijo.

2. Kriminaliteta v Sloveniji od leta 1950-1999 in kaznovalna politika sodišč

Tabela 1: Kriminaliteta po podatkih organov za notranje zadeve ter število polnoletnih osumljencev in obsojencev na 100.000 prebivalcev od leta 1950–1999

Leto	Kazniva dejanja, ki so jih obravnavali organi za notranje zadeve v Sloveniji		Število prebivalcev Slovenije v 000	Število kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev Slovenije	Dejansko število odkritih storilcev-osumljencev oz. ovadenih oseb			Število obsojenih polnoletnih storilcev kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev		
	Število	Index 1950 = 100			Število	Index 1950 = 100	Število osumljencev na 100.000 prebivalcev	Število	Index 1950 = 100	Število obsojencev na 100.000 prebivalcev
1945	22.000a	----	1.416	1.554	----	----	----	---
1946	22.000a	----	1.415	1.555	----	----	----	---
1947	22.000a	----	1.429	1.540	----	----	13.267	----	928
1948	12.760a	----	1.443	884	----	----	13.837	----	959
1949	9.161a	----	1.454	630	----	----	9.910	----	682
1950	10.009	100.0	1.465	683	9.928	100.0	678	8.434	100.0	575
1951	13.407	133.9	1.480	906	13.102	132.0	885	12.758	151.3	862
1952	17.979	179.6	1.494	1.203	16.233	163.5	1.087	12.684	150.4	849
1953	21.676	216.6	1.508	1.437	19.165	193.0	1.271	12.751	151.2	846
1954	22.258	222.4	1.521	1.463	20.951	211.0	1.377	13.207	156.6	868
1955	25.488	254.7	1.534	1.662	24.536	247.1	1.599	16.204	192.1	1056
1956	24.354	243.3	1.546	1.575	22.121	222.8	1.431	15.921	188.8	1030
1957	22.169	221.5	1.557	1.424	18.991	191.3	1.220	14.007	166.1	900
1958	21.753	217.3	1.567	1.388	18.147	182.8	1.158	12.335	146.2	787
1959	26.508	264.8	1.576	1.682	22.640	228.0	1.436	12.126	143.8	769
1960	18.578	185.6	1.580	1.176	13.714	138.1	868	10.595	125.6	671
1961	18.093	180.8	1.595	1.134	13.267	133.6	832	9.969	118.2	625
1962	22.850	228.3	1.605	1.424	16.369	164.8	1.020	10.406	123.4	648

¹⁵ Zimring & Hawkins, 1990.

¹⁶ Klofas at al, 1992.

¹⁷ Višina sredstev za policijo ne vpliva na tveganje prijetja, zato tudi zmanjšanje sredstev ne vpliva na povečanje kriminalitete. Tveganje prijetja je najbolj določeno z načinom vodenja in organizacijo policije. Deterrence and Incapacitation, s. 32.

¹⁴ Heinz, 1989.

Leto	Kazniva dejanja, ki so jih obravnavali organi za notranje zadeve v Sloveniji		Število prebivalcev Slovenije v 000	Število kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev Slovenije	Dejansko število odkritih storilcev-osumljencev oz. ovadenih oseb			Število obsojenih polnoletnih storilcev kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev		
	Število	Index 1950 = 100			Število	Index 1950 =100	Število osumljencev na 100.000 prebivalcev	Število	Index 1950 =100	Število obsojencev na 100.000 prebivalcev
1963	23.141	231.2	1.614	1.434	14.908	150.2	924	10.856	128.7	673
1964	22.481	224.6	1.631	1.378	14.395	145.0	883	9.182	108.9	563
1965	25.913	258.9	1.650	1.570	16.144	162.6	978	9.546	113.2	579
1966	26.042	260.2	1.670	1.558	15.898	160.1	952	10.212	121.1	611
1967	25.369	253.5	1.691	1.500	16.114	162.3	953	10.345	122.7	612
1968	24.116	240.9	1.704	1.415	15.967	160.8	937	10.842	128.6	636
1969	23.878	238.6	1.714	1.393	16.019	161.4	935	10.957	129.9	639
1970	23.974	239.5	1.727	1.388	21.210 ^b	213.6	1.228	10.452	123.9	605
1971	26.887	268.6	1.738	1.547	23.232 ^b	234.0	1.337	10.949	129.8	630
1972	27.751	277.3	1.752	1.584	14.796	149.0	844	11.754	139.4	671
1973	28.876	288.5	1.766	1.635	14.714	148.2	833	11.387	135.0	645
1974	29.196	291.7	1.782	1.638	15.383	154.9	863	11.942	141.6	670
1975	29.820	297.9	1.800	1.657	15.517	156.3	862	12.472	147.9	693
1976	29.890	298.6	1.819	1.643	15.635	157.5	859	12.711	150.7	699
1977	30.303	302.8	1.839	1.648	15.492	156.0	842	13.292	157.6	723
1978	27.307	272.8	1.863	1.466	13.585	136.8	729	11.954	141.7	642
1979	27.455	274.3	1.882	1.459	13.814	139.1	734	9.415	111.6	500
1980	28.998	289.7	1.901	1.525	15.399	155.1	810	11.040	119.0	581
1981	32.377	323.5	1.917	1.688	16.847	169.7	879	10.918	129.5	570
1982	43.557	435.2	1.925	2.262	20.355	205.0	1.057	11.673	138.4	606
1983	51.047	510.0	1.933	2.640	22.192	223.5	1.148	12.297	145.8	636
1984	45.014	449.7	1.943	2.330	19.918	200.6	1.025	13.782	163.4	709
1985	42.776	427.4	1.973	2.168	18.829	189.7	954	13.528	160.4	686
1986	38.118	380.8	1.981	1.924	17.634	177.6	890	13.102	155.3	661
1987	35.421	353.9	1.989	1.781	16.509	166.3	830	12.002	142.3	603
1988	38.735	387.0	2.000	1.937	17.255	173.8	863	11.986	142.1	599
1989	39.967	399.3	1.999	1.999	17.458	175.8	873	12.718	150.8	636
1990	38.353	383.2	1.998	1.919	15.553	156.7	778	9.842	116.7	493
1991	42.250	422.1	2.002	2.115	15.542	156.5	776	8.278	98.2	413
1992	54.085	540.4	1.996	2.209	19.571	197.1	980	7.618	90.3	382
1993	44.278	442.4	1.991	2.224	15.921	160.4	780	6.871	81.5	345
1994	43.635	435.9	1.989	2.194	14.911	150.2	750	6.289	74.6	316
1995	38.178	381.4	1.988	1.910	14.390	144.9	724	3.462	41.0	174
1996	36.587	365.5	1.991	1.838	14.777	148.8	742	3.942	46.7	198
1997	37.173	371.4	1.987	1.871	14.729	148.4	741	4.975	59.0	250
1998	55.473	554.2	1.983	2.797	16.492	166.1	832	5.729	67.9	289
1999	61.693	616.4	1.986	3.106	17.635	177.6	888	5.783	68.6	291

OPOMBA: V policijski statistiki niso zajeta kazniva dejanja ogrožanja javnega prometa, zajeta pa so v številu obsojenih oseb.

Uporabljene kratice za vire podatkov:

KRIMSLUŽBA = Kriminalistična služba (1950-1958). Ministrstvo oz. Državni sekretariat za notranje zadeve Ljudske Republike Slovenije. Ljubljana.

STATPODAT = Statistični podatki o kriminaliteti v letu.... Državni oz. Republiški sekretariat oz. Ministrstvo za notranje zadeve Slovenije. Ljubljana.

VIR PODATKOV ZA KAZNIVA DEJANJA IN ODKRITE STORILCE, OSUMLJENCE OZIROMA OVADENE OSEBE:

1945-48: Gibanje kriminalitete v Sloveniji v letih 1945-1949 (1950). KRIMSLUŽBA. 1/2: s. 11-18.

a Število kaznivih dejanj za obdobje 1945-49 izračunal Franc Brinc po navedbi avtorja citiranega članka, da »je kriminaliteta v letih 1945-1947 nepretrgoma na isti višini. Če upoštevamo, da v letu 1945 predstavlja statistika le kazniva dejanja iz II. polletja, ugotovimo lahko po

približnostnem računu tudi za leto 1945 število kaznivih dejanj na cca 22.000. Nihanja v splošnem pojavu kriminalitete v teh letih praktično sploh ni... V letu 1948 pa je padla napram letu 1947 za cca 42%, v letu 1949 pa napram letu 1947 še za več kot 59%«. Gibanje kriminalitete v Sloveniji v letih 1945-1949 (1950). KRIMSLUŽBA. 1/2: s. 11-18.
1949: Kriminaliteta v letu 1950 (1951). KRIMSLUŽBA. 2/2: s. 39-46.
1950-51: Pirc, J. (1952). Zločinstvenost v letu 1951. KRIMSLUŽBA. 3/5: s. 145-162.
1952: F. B. (1953): Zločinstvenost v letu 1952 in delo kriminalističnih organov. KRIMSLUŽBA. 4/1-2: s. 1-10.
1953: F. B. (1954). Nekaj o zločinstvenosti in delu kriminalistov v letu 1953. KRIMSLUŽBA. 5/1: s. 1-10.
1954: F. B. (1955). Zločinstvenost v letu 1954 in delo organov za notranje zadeve. KRIMSLUŽBA. 6/2: s. 49-60.
1955-57: Pečar, J. (1959). Kljub porastu klasičnega kriminala so kazniva dejanja na splošno zopet upadla. Revija za kriminalistiko in kriminologijo. 10/2: s. 1-22.
1958-60: STATPODAT 1960: s. 7 in 57.
1961-63: STATPODAT 1963: s. 4 in 48.
1964-65: STATPODAT 1965: s. 4 in 56.
1966-67: STATPODAT 1967: s. 4 in 49.
1968-69: STATPODAT 1969: s. 4.
1970-71: STATPODAT 1971: s. 4.

b V STATPODAT 1971 je v uvodu pojasnilo, da »število osumljencev ne predstavlja dejanskega števila oseb, ki so jih organi obravnavali kot osumljence, ker je vsak osumljenec prikazan pri vsakem kaznivem dejanju. Na enak način so podatki prikazani tudi za leto 1970, tako da se dajo med seboj primerjati«.

1972-73: STATPODAT 1973: s. 4 in 72.
1974-78: STATPODAT 1978: s. 1.
1979-80: STATPODAT 1980: s. 1.
1981-85: STATPODAT 1985: s. 1.
1986-90: STATPODAT 1990: s. 1.
1991-93: STATPODAT 1993: s. 1.
1994: STATPODAT 1994: s. 1 in 10.
1995: STATPODAT 1995: s. 5 in 10.
1996: STATPODAT 1996: s. 8 in 11.
1997: STATPODAT 1997: s. 8 in 9.
1998: STATPODAT 1998: s. 8 in 9.
1999: Statistični letopis MNZ 2000 (2000). Ministrstvo za notranje zadeve RS. Podatki s. 59 in 83.

VIR PODATKOV ZA ŠTEVILO PREBIVALSTVA NA DAN 30.6. POSAMEZNEGA LETA: Statistični letopis Republike Slovenije 2000. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana 2000, s.90-91.

VIR PODATKOV O OBSOJENIH POLNOLETNIH OSEBAH:

1947: Jugoslavija 1945-1964. Statistički pregled. (1965). Savezni zavod za statistiku. Beograd, s. 367.
1948-49: Sodno kriminalitetna statistika LR Slovenije 1948-1950 (1953). Zavod za statistiko in evidenco LR Slovenije, Ljubljana, s. 14.
1950-59: Kazenska sodna statistika 1969. (1970). Zavod SR Slovenije za statistiko. Ljubljana, s. 11
1960-99: Kriminaliteta 1999 (2001). Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, s.15.

Iz **tabele 1** je razvidno, da so bile v številu zapisanih kaznivih dejanj v obdobju od leta 1950-1999¹⁸ večje spremembe med posameznimi obdobji. Zlasti izstopa obdobje od leta 1981-1999, ko se je število kaznivih dejanj gibalo od 32.377 leta 1981 (indeks 323,5 glede na leto 1950) do 61.693 leta 1999 (indeks 616,4 glede na leto 1950). Iz podatkov o

kriminaliteti ni mogoče zanesljivo sklepati, koliko je bil porast ali padec kriminalitete posledica dejanskega porasta kriminalitete zaradi večje udeležbe prebivalcev v kriminaliteti (prevalenca) ali zaradi večjega števila storjenih kaznivih dejanj istih storilcev (frekvenca), in koliko le posledica sprememb kazenske zakonodaje ter sprememb v delu policije pri

¹⁸ »Prva osnova za uvedbo kriminalistične statistike v naši državi je bila okrožnica Zveznega ministrstva za notranje zadeve z dne 9.6.1945. Za leto 1945 razpolagamo samo s podatki za kazniva dejanja, ki so bila takrat aktualna: skrivaštvo, podpiranje bande, sabotaze, uporništvo, špekulacije in črno borzo, požige, težke tatvine itd, medtem ko lažjih vrst kaznivih dejanj (navadne tatvine, prevare, telesne poškodbe, usmrtilve iz malomarnosti) statistika ni zaznamovala.... Leta 1946 je bila statistika že popolnejša.... Kriminalistična statistika je dosegla zadovoljivo stanje šele z letom 1948«. Gibanje kriminalitete v Sloveniji v letih 1945-1949. (1950). KRIMSLUŽBA. 1/2: s. 11-18.

Glede teže takratne kriminalitete avtor navaja: »Odkup živine in prašičev predstavlja v zadnjih dveh letih trd oreh za naše organe, ki so bili v letih 1949-50 zelo aktivni pri preganjanju tovrstne kriminalitete in so v tem pogledu dosegli zadovoljive uspehe... Kmetje so špekulirali na sledeč način: kmetovalec je kupil 3 do 4 prašičke v LR Hrvatski brez evidence KLO-ja, v katerem je prebival. Svoje pitane prašiče je poklal, na njihovo število pa vnesel prašičke, ki jih je nakupil v Hrvatski. Tak način je omogočil kmetom, da so živino in prašiče klali na črno, število pa so dopolnili z nakupljenimi prašički in ostalo živino iz Hrvatske... Miličniki so imeli veliko dela tudi s kriminaliteto pri odkupu krompirja, mleka, žita in masti, ker so kmetje masti primešali kuhan krompir, mleku pa vodo. Isto, s. 11.

zapisovanju kaznivih dejanj. Da je bil ta porast bolj posledica zakonskih in administrativnih sprememb, vsaj delno kažejo (pre)velike razlike med prijavljeno kriminaliteto ter ovadenimi in obsojenimi osebami v posameznih obdobjih. Ko je leta 1992 policija zapisala 54.085 kaznivih dejanj (indeks glede na leto 1950 540,4) in ovadila 19.571 oseb (indeks glede na leto 1950 197,1), so sodišča obsodila 7.618 oseb (indeks glede na leto 1950 90,3), kar je bilo najmanj obsojenih oseb v istem obdobju. Od leta 1950-1999 se je število kaznivih dejanj povečalo za 516,4 %, število obsojenih pa se je zmanjšalo za 31,4 %, kar kaže, da ni statistične povezave med prijavljeno kriminaliteto in obsojenimi storilci kaznivih dejanj. To kaže na nezanesljivost ocenjevanja dejanske teže in družbene nevarnosti kriminalitete po številu prijavljenih kaznivih dejanj, zato so za to ocenjevanje bolj uporabni podatki o obsojenih osebah, pa še pri teh je mogoče na težjo kriminaliteto sklepati le po izrečenih (daljših) zapornih kaznih, saj se v izrečni kazni praviloma najbolj odraža družbena nevarnost kaznivega dejanja in dejanska družbena »cena« kriminalitete, ki jo mora »plačati« storilec kaznivega dejanja.

Tabela 1 kaže, da je bilo **kriminalitetno število** (število kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev) v vsem obdobju od leta 1951 do 1999 višje kot leta 1950, iz česar bi lahko sklepali na dejanski porast kriminalitete, saj se je to število s 683 leta 1950 dvignilo leta 1999 na 3.106 (indeks 454,8). Vendar tudi ta podatek ne dovoljuje zanesljivega sklepanja o porastu kriminalitete, saj je treba upoštevati merilo zajemanja kaznivih dejanj s policijsko statistiko in način določanja »kriminalnega praga«, ki loči kriminalno vedenje od nekriminalnega.

Iz **tabele 1** je tudi razvidno, da je bilo **število ovadenih polnoletnih oseb** v vsem obdobju od leta 1951 do 1999 višje kot leta 1950 in se je v povprečju gibalo med 13.000 in 16.000. V navedenem obdobju se je število zapisanih kaznivih dejanj povečalo za 516 %, število ovadenih oseb pa za 77,6 %; število prijavljenih kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev se je v tem obdobju povečalo za 354,8 %, število ovadenih oseb pa za 31,0 %. Razen kratkotrajnih porastov in padcev se je **vseh 50 let** število ovadenih oseb le malo spreminjalo, kar kaže, da je policija ovadila toliko oseb, kot zmore opraviti dela v enem letu. Število ovadenih oseb je že boljši pokazatelj nevarnosti kriminalitete ter prizadevnosti in strokovnosti policije kot samo število zapisanih kaznivih dejanj. Ob racionalni organizaciji dela naj bi si policija naložila le toliko dela, kot ga dejansko zmore opraviti, in naj bi občasno primerjala svojo statistiko kaznivih dejanj s statistiko obtoženih in obsojenih oseb, saj dejavnost policije vpliva na dejavnost tožilstev in sodišč, velja pa tudi obratno, da dejavnost sodišč in tožilstev vpliva na delo policije, le da je ugotavljanje teh povezav zapleteno in strokovno zahtevno opravilo.

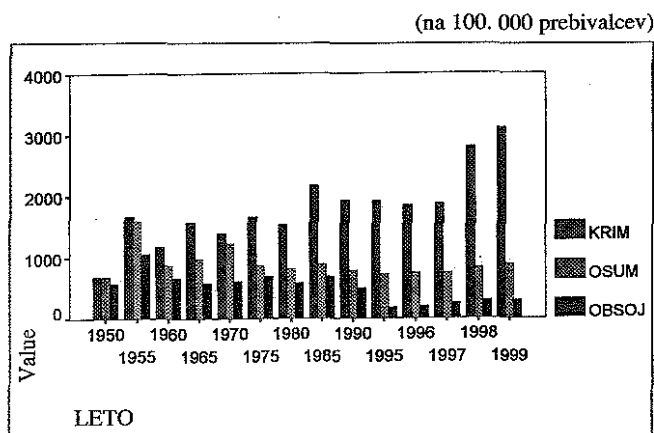
V obdobju od leta 1950 do 1999 je bilo letno povprečno **obsojenih** od 10.000 do 12.000 oseb, leta 1991 pa je bilo prvič obsojenih manj oseb kot leta 1950. Nagel porast števila

obsojenih oseb od leta 1951-1957 je bil prehodnega značaja zaradi nove (strožje) kazenske zakonodaje leta 1951. Število obsojenih oseb je hitro naraščalo od leta 1951 do 1955, ko je bilo obsojenih največ oseb v obdobju 50 let (16.204), od leta 1958 do 1989 (30 let) pa je bilo vsako leto obsojenih okrog 11.000 oseb. Leta 1990 je bilo najmanj obsojenih v zadnjih 50 letih (3.462, indeks 41,0 glede na leto 1950, glede na leto 1955 pa 21,4). Od leta 1996 število obsojenih oseb ponovno postopoma narašča, vendar je še vedno manjše, kot je bilo leta 1950, ko je bilo na 100.000 prebivalcev obsojenih 575 oseb, leta 1995 pa jih je bilo obsojenih 174.

Sklepati je mogoče na večkratno **spreminjanje kaznovalne politike sodišč** v zadnjih 50 letih, vendar so bile spremembe bolj povezane s spremembami zakonodaje kot z dejanskim porastom kriminalitete. Po sprejemu republiške kazenske zakonodaje leta 1977 se je število obsojenih oseb nekaj let zmanjševalo, po letu 1982 pa se je povečalo in doseglo vrh leta 1984 s 13.782 obsojenimi osebami, od tega leta dalje pa je bilo vsako leto manj obsojenih do leta 1995. Kratkotrajni porasti števila obsojenih oseb kažejo, da vsakokratne spremembe zakonodaje niso odločilno vplivale na kaznovalno politiko, ki je bila vseh 50 let razmeroma stabilna.

Tabela 1 kaže, da **porast števila prebivalcev** od leta 1950 do 1991 ni vplival na porast števila obsojenih na 100.000 prebivalcev: leta 1950 je bilo na 100.000 prebivalcev obsojenih 575 oseb (1,465.000 vseh prebivalcev), leta 1991 pa je bilo (2,002.000 vseh prebivalcev) obsojenih 413 oseb, kar kaže, da se je kljub povišanju števila prebivalcev (za 537.000 prebivalcev), število obsojenih na 100.000 prebivalcev znižalo za 163 oseb (indeks 71,8). Leta 1955 je bilo na 100.000 prebivalcev obsojenih 1.056 oseb, 40 let kasneje pa 174 oseb (indeks 16,4). Te razlike kaže **grafikon 1**.

GRAFIKON 1: Kriminaliteta, osumljenci in obsojenci od leta 1950-1999

Vir: Podatki iz **tabele 1**.

Iz **grafikona 1** je razvidno, da so bile leta 1950 na 100.000 prebivalcev majhne razlike med prijavljeno kriminaliteto ter ovadenimi in obsojenimi osebami, kasneje pa so se te razlike povečevale vseh 50 let do leta 1999, še zlasti se je povečala razlika med prijavljeno kriminaliteto in obsojenimi osebami. Visoka policijska »produkcija« kriminalitete v letih 1998 in 1999 se ni odrazila v sorazmernem povečanju številu obsojenih oseb in malo verjetno je, da se bo odrazila še v kasnejših letih ob upoštevanju daljših kazenskih postopkov za težja kazniva dejanja.

Tabela 2: Število prebivalcev in kriminaliteta v obdobju od 1950–1999

Leto	Prebivalci Slovenije v 000			Policiji prijavljena kazniva dejanja		
	število	indeks 1950 =100	verižni indeks	število	indeks 1950 =100	verižni indeks
1950	1.465	100,0	----	10.009	100,0	----
1955	1.534	104,7	104,7	25.488	254,7	254,7
1960	1.580	107,8	103,0	18.578	185,6	72,9
1965	1.650	112,6	104,4	25.913	258,9	138,9
1970	1.727	117,9	104,7	23.974	239,5	92,5
1975	1.800	122,9	104,2	29.820	297,9	124,4
1980	1.901	129,8	105,6	28.998	289,7	97,2
1985	1.973	134,7	103,8	42.776	427,4	147,5
1990	1.998	136,4	101,3	38.353	383,2	89,7
1995	1.988	135,7	99,5	38.178	381,4	99,5
1999	1.986	135,6	99,9	61.693	616,4	161,6

Vir: Podatki iz tabele 1.

Iz **tabele 2** je razvidno, da se je od leta 1950 do 1999 prebivalstvo povečalo za 35,6%, med tem pa se je kriminaliteta povečala za 516,4%. Prebivalstvo se je do leta 1990 enakomerno povečevalo za 1 do 5% letno, v številu kaznivih dejanj pa so bili izraziti porasti in padci, od največjega

porasta za 154,7 % v obdobju od 1950-1955, do največjega padca za 27,1% v obdobju od 1955-1960. Čeprav so na zapisano kriminaliteto prispevale spremembe kazenske zakonodaje, podatki dovoljujejo sklep, da je policija občasno pretiravala v zapisovanju kaznivih dejanj, saj povečanju zapisane kriminalitete ni vedno sledilo ustrezno povečanje števila ovadenih in obsojenih oseb: ko se je prebivalstvo od leta 1995-1999 zmanjšalo za 0,1%, se je število zapisanih kaznivih dejanj povečalo za 235,0%, kar je praktično malo verjetno, saj se udeležba prebivalcev v kriminaliteti ne spremeni v tako kratkem obdobju ob nespremenjenih družbeno političnih in ekonomskih razmerah. Na policijsko »produkcijo« kriminalitete kažejo podatki o številu zaposlenih v policiji in kriminalistični službi ter podatki o zapisanih kaznivih dejanjih in obsojenih osebah, kar kaže **tabela 3**.

Iz **tabele 3** izhaja, da se je v obdobju 10 let, od 1990-1999, na enega zaposlenega v policiji in kriminalistični službi gibalo letno število zapisanih kaznivih dejanj od 5,8 (leta 1996 in 1997) do 9,9 (leta 1999): leta 1996 je en delavec policije in kriminalistične službe zapisal eno kaznivo dejanje povprečno na vsakih 63 dni, leta 1999 pa na 37 dni. Največ obsojenih oseb na enega delavca policije in kriminalistične službe je bilo leta 1990 (dva obsojena, tega leta je bilo najmanj zaposlenih v teh službah), najmanj obsojenih pa je bilo v letih 1995 in 1996 (0,6). Leta 1990 je bilo na enega zaposlenega v policiji in kriminalistični službi obsojenih na zaporno kazen 0,33 oseb (na tri delavce je bil obsojen en storilec), v obdobju od 1995-1997 pa je bilo na enega delavca na zaporno kazen obsojenih 0,10 oseb (na deset zaposlenih je bil obsojen en storilec na zaporno kazen). Iz prikaza je mogoče sklepati, da v zadnjih letih policija zapisuje več lažjih kaznivih dejanj, ki ne vplivajo na statistiko obsojenih in zlasti ne na statistiko obsojenih oseb na zaporno kazen. Koliko dela bo policija vložila v zapisovanje in preiskovanje kaznivih dejanj, je njena strokovna odločitev, z družbenega vidika pa je pomemben tudi

Tabela 3: Število zaposlenih delavcev v policiji in kriminalistični službi ter število zapisanih kaznivih dejanj in obsojenih storilcev kaznivih dejanj v obdobju od 1990-1999

Leto	Število zaposlenih v policiji in kriminalistični službi	Skupno število zapisanih kaznivih dejanj	Število zapisanih kaznivih dejanj na 1 zaposlenega v policiji in krim. službi	Skupno število obsojenih polnoletnih oseb	Število obsojenih oseb na 1 zaposlenega v policiji in krim. službi	Število obsojenih polnoletnih oseb na zaporno kazen	Število obsojenih polnoletnih oseb na zaporno kazen na 1 zaposlenega v policiji in krim. službi
1990	4.939	38.353	7,8	9.842	2,0	1.637	0,33
1991	5.049	42.250	8,4	8.278	1,6	1.337	0,26
1992	5.570	54.085	9,7	7.618	1,4
1993	5.661	44.278	7,8	6.871	1,2	1.078	0,19
1994	5.951	43.635	7,3	6.289	1,1	917	0,15
1995	6.187	38.178	7,1	3.462	0,6	550	0,09
1996	6.284	36.587	5,8	3.942	0,6	601	0,10
1997	6.374	37.173	5,8	4.975	0,8	630	0,10
1998	6.066	55.473	9,1	5.729	0,9	842	0,14
1999	6.256	61.693	9,9	5.783	0,9	978	0,16

Vir: Statistični letopis MNZ 2000. (2000). Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana.

učinek (rezultat) delovanja državnih organov pri zatiranju kriminalitete. Leta 1999 je policija in kriminalistična služba od 61.693 kaznivih dejanj preiskala 29.766 kaznivih dejanj: na enega delavca je bilo v enem letu preiskanih 4,8 kaznivih dejanj, kar pomeni, da je en delavec preiskoval eno kaznivo dejanje povprečno 76 dni. Policija je leta 1999 zapisala 60,9 % več kaznivih dejanj kot leta 1990 (in za toliko povečala »produktivnost«), vendar je vprašanje, kakšen je bil učinek tako povečane »produktivnosti« za družbo.

Tabela 4 kaže, da je bila v obdobju od 1990-1999 pretežna večina zapisanih kaznivih dejanj zoper premoženje, sodišča pa so v tem obdobju za ta kazniva dejanja obsodila vsako leto

manjši delež oseb, zato se je od leta 1990 (15,3 %) do 1999 (4,8 %) za trikrat zmanjšalo tveganje, da bo storilec premoženjskega kaznivega dejanja obsojen za to dejanje. Očitno bo morala policija preveriti pravila za zapisovanje premoženjskih kaznivih dejanj in se usmeriti samo na družbeno nevarnejša kazniva dejanja. Tudi če policija kasneje odkrije storilce zapisanih lažjih kaznivih dejanj, so stroški dela policije previsoki v primerjavi z družbeno koristnostjo dela. Glede na proračunska sredstva za policijo ter podatke o številu zapisanih in preiskanih kaznivih dejanj letno enega policista, je mogoče izračunati, koliko stane državo »lovljenje enega kurjega tatu«.

Tabela 4 : Tveganje obsodbe za premoženjska kazniva dejanja od 1990-1999

Leto	Število vseh zapisanih kaznivih dejanj	Kazniva dejanja zoper premoženje		Obsojene osebe za premoženje k.d.		Tveganje obsodbe za premoženjska kazniva dejanja
		število	%	število	%	
1990	38.353	30.787	80,3	4.703	47,8	15,3 %
1995	38.178	26.203	68,6	1.453	42,0	5,5 %
1999	61.693	45.915	74,4	2.189	37,9	4,8 %

Vir: Podatki iz tabele 1.

Tabela 5: Kriminaliteta in število obsojenih polnoletnih oseb ter tveganje obsodbe v Republiki Sloveniji od leta 1950-1999

Leto	Kazniva dejanja, ki so jih obravnavali organi za notranje zadeve	Dejansko število osumljencev, storilcev oz. ovađenih fizičnih oseb	Število obsojenih polnoletnih oseb v Sloveniji	Število obsojenih polnoletnih oseb na zaporno kazen	Tveganje obsodbe		Tveganje obsodbe na zaporno kazen	
					za prijavljeno kaznivo dejanje	za ovađenega storilca-osumljenca	za prijavljeno kaznivo dejanje	za ovađenega storilca oziroma osumljenca
1950	10.009	9.928	8.434	84,3 %	85,0 %
1951	13.407	13.102	12.758	95,2 %	97,4 %
1952	17.979	16.233	12.684	70,5 %	78,1 %
1953	21.676	19.165	12.751	58,8 %	66,5 %
1954	22.258	20.951	13.207	59,3 %	63,0 %
1955	25.488	24.536	16.204	63,6 %	66,0 %
1956	24.354	22.121	15.921	65,4 %	72,0 %
1957	22.169	18.991	14.007	63,2 %	73,8 %
1958	21.753	18.147	12.335	56,7 %	68,0 %
1959	26.508	22.640	12.126	45,7 %	53,6 %
1960	18.578	13.714	10.595	57,0 %	77,3 %
1961	18.093	13.267	9.969	55,1 %	75,1 %
1962	22.850	16.369	10.406	45,5 %	63,6 %
1963	23.141	14.908	10.856	2.806	46,9 %	72,8 %	12,1 %	18,8 %
1964	22.481	14.395	9.182	2.426	40,8 %	63,8 %	10,8 %	16,9 %
1965	25.913	16.144	9.546	2.293	36,8 %	59,1 %	8,8 %	14,2 %
1966	26.042	15.898	10.212	2.412	39,2 %	64,2 %	9,7 %	15,2 %
1967	25.369	16.114	10.345	2.259	40,8 %	64,2 %	8,9 %	14,0 %
1968	24.116	15.967	10.842	2.126	45,0 %	67,9 %	8,8 %	13,3 %
1969	23.878	16.019	10.957	2.079	45,9 %	68,4 %	8,7 %	13,0 %
1970	23.974	21.210	10.452	1.982	43,6 %	49,3 %	8,3 %	9,3 %
1971	26.887	23.232	10.949	2.288	40,7 %	47,1 %	8,5 %	9,8 %
1972	27.751	14.796	11.754	2.964	42,4 %	79,4 %	10,7 %	20,0 %
1973	28.876	14.714	11.387	3.025	39,4 %	77,4 %	10,5 %	20,6 %
1974	29.196	15.383	11.942	2.985	40,9 %	77,6 %	10,2 %	19,4 %
1975	29.820	15.517	12.472	2.615	41,8 %	80,4 %	8,8 %	16,9 %
1976	29.890	15.635	12.711	2.585	42,5 %	81,3 %	8,6 %	16,5 %

Leto	Kazniva dejanja, ki so jih obravnavali organi za notranje zadeve	Dejansko število osumljenecv, storilcev oz. ovadenih fizičnih oseb	Število obsojenih polnoletnih oseb v Sloveniji	Število obsojenih polnoletnih oseb na zaporno kazen	Tveganje obsodbe		Tveganje obsodbe na zaporno kazen	
					za prijavljeno kaznivo dejanje	za ovadenega storilca-osumljenca	za prijavljeno kaznivo dejanje	za ovadenega storilca oziroma osumljenca
1977	30.303	15.492	13.292	2.578	43,9 %	85,8 %	8,5 %	16,6 %
1978	27.307	13.585	11.954	2.127	43,8 %	88,0 %	7,8 %	15,7 %
1979	27.455	13.814	9.415	1.725	34,3 %	68,2 %	6,3 %	12,5 %
1980	28.998	15.399	11.040	2.003	38,1 %	71,6 %	6,9 %	13,0 %
1981	32.377	16.847	10.918	1.995	33,7 %	64,8 %	6,2 %	11,8 %
1982	43.557	20.355	11.673	2.080	26,8 %	57,3 %	4,8 %	10,2 %
1983	51.047	22.192	12.297	2.339	24,1 %	55,4 %	4,6 %	10,5 %
1984	45.014	19.918	13.782	2.256	30,6 %	69,2 %	5,0 %	11,3 %
1985	42.776	18.829	13.528	2.424	31,6 %	71,8 %	5,7 %	12,9 %
1986	38.118	17.634	13.102	2.291	34,4 %	74,3 %	6,0 %	13,0 %
1987	35.421	16.509	12.002	1.866	33,9 %	72,7 %	5,3 %	11,3 %
1988	38.735	17.255	11.986	2.149	30,9 %	69,5 %	5,5 %	12,5 %
1989	39.967	17.458	12.718	2.157	31,8 %	72,8 %	5,4 %	12,4 %
1990	38.353	15.553	9.842	1.637	25,7 %	63,3 %	4,3 %	10,5 %
1991	42.250	15.542	8.278	1.337	19,6 %	53,3 %	3,2 %	8,6 %
1992	54.085	19.571	7.618	14,1 %	38,9 %
1993	44.278	15.921	6.871	1.078	15,5 %	43,2 %	2,4 %	6,8 %
1994	43.635	14.911	6.289	917	14,4 %	42,2 %	2,1 %	6,1 %
1995	38.178	14.390	3.462	550	9,1 %	24,1 %	1,4 %	3,8 %
1996	36.587	14.777	3.942	601	10,8 %	26,7 %	1,6 %	4,1 %
1997	37.173	14.729	4.975	630	13,4 %	33,8 %	1,7 %	4,3 %
1998	55.473	16.492	5.729	842	10,3 %	34,7 %	1,5 %	5,1 %
1999	61.693	17.635	5.783	978	9,4 %	32,8 %	1,6 %	5,5 %

Vir: Podatki iz tabele 1.

Za storilca kaznivega dejanja je še pred storitvijo in zlasti po njej pomembno vprašanje, kakšno je tveganje prijete in obsodbe (na zaporno kazen) za storjeno kaznivo dejanje. Tabela 5 kaže, da se je to tveganje od leta 1950 do 1999 močno zmanjšalo: leta 1950 je bilo tveganje, da bo storilec prijavljenega kaznivega dejanja zanj tudi obsojen 84,3 %, do leta 1995 pa je padlo na 9,1 %, kar pomeni devetkrat manjše tveganje kot leta 1950. Tako nizko tveganje je ostalo vse do leta 1999. Tveganje, da bo storilec prijavljenega kaznivega dejanja obsojen na zaporno kazen, je od leta 1963 do 1995 z 12,1 % padlo na 1,4 %, kar pomeni več kot osemkrat manjše tveganje kot leta 1950. Leta 1950 je bilo na

1000 prijavljenih kaznivih dejanj obsojenih 843 storilcev teh dejanj, leta 1999 pa je bilo obsojenih le še 94. Tveganje, da bo ovadeni storilec kaznivega dejanja obsojen, je bilo leta 1950 85,0 %, leta 1995 pa je bilo le še 24,1 %. Tveganje, da bo ovadeni storilec kaznivega dejanja obsojen na zaporno kazen, je bilo leta 1963 18,8 %, do leta 1995 pa se je zmanjšalo na 3,8 % in je ostalo tako nizko do leta 1999. Leta 1963 je bilo od 1000 ovadenih storilcev kaznivih dejanj obsojenih na zaporno kazen 188 storilcev, leta 1995 pa le še 38. Zmanjšano tveganje obsodbe na zaporno kazen povečuje dobiček od kriminalitete, zato se vedno več ljudi »odloča« za kriminaliteto.

Tabela 6: Polnoletne obsojene osebe po izrečenih kazenskih sankcijah v Sloveniji v obdobju od leta 1963-1999*

Leto	Obsojene polnoletne osebe štev.	Sodni opomin		Denarna kazen		Zaporna kazen		Pogojno obsojene osebe		Vzgojni ukrep	Kazen odpuščena	Varnostni ukrep		
		štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%					
		štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%					
1963	10.856	352	3,2	1936	17,8	2806	25,8	5633	51,9	921	4712	8	21	--
1964	9.182	300	3,3	1697	18,5	2426	26,4	4721	51,4	843	3878	-	--	--
1965	9.546	270	2,8	2044	21,4	2293	24,0	4917	51,5	895	4022	-	--	--
1966	10.212	301	2,9	2284	22,4	2412	23,6	5200	50,9	850	4350	4	10	--
1967	10.345	369	3,6	2538	24,5	2259	21,8	5166	49,9	916	4250	1	12	--
1968	10.842	365	3,4	2925	27,0	2126	19,6	5416	50,0	1015	4401	3	7	--
1969	10.957	351	3,2	2914	26,6	2079	18,9	5602	51,1	1052	4550	6	5	--
1970	10.452	279	2,7	2763	26,4	1982	19,0	5408	51,7	852	4566	3	17	--
1971	10.949	256	2,3	2918	26,6	2288	20,9	5473	50,0	665	4808	6	8	--

Leto	Obsojene polnoletne osebe štev.	Sodni opomin		Denarna kazen		Zaporna kazen		Pogojno obsojene osebe		Vzgojni ukrep	Kazen odpuščena	Varnostni ukrep		
		štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%				štev. denar. kazen	štev. zapor. kazen
1972	11.754	238	2,0	2180	18,5	2964	25,2	5363	45,6	503	4860	6	3	--
1973	11.378	225	2,0	3721	32,7	3025	26,6	4399	38,7	314	4085	--	8	--
1974	11.942	209	1,8	4174	35,0	2985	25,0	4552	38,1	344	4208	--	14	8
1975	12.463	303	2,4	4427	35,5	2615	21,0	5093	40,9	338	4755	4	21	--
1976	12.702	227	1,8	4360	34,3	2585	20,4	5519	43,4	333	5186	--	11	--
1977	13.292	350	2,6	4797	36,1	2587	19,5	5535	41,6	309	5226	1	15	7
1978	11.954	316	2,6	4345	36,3	2127	17,8	5093	42,6	387	4706	4	30	39
1979	9.415	255	2,7	3161	33,6	1725	18,3	4246	45,1	326	3920	2	14	12
1980	11.040	317	2,9	3377	30,6	2003	18,1	5291	47,9	377	4914	4	30	18
1981	10.918	287	2,6	3353	30,7	1995	18,3	5162	47,3	343	4819	12	95	14
1982	11.673	346	3,0	3820	32,7	2080	17,8	5411	46,3	358	5053	1	11	4
1983	12.297	288	2,3	3974	32,3	2339	19,0	5627	45,8	256	5371	11	42	16
1984	13.782	294	2,1	4837	35,1	2256	16,4	6259	45,4	335	5924	23	96	17
1985	13.528	268	2,0	4607	34,1	2424	17,9	6103	45,1	241	5862	10	101	15
1986	13.102	264	2,0	4631	35,3	2291	17,5	5868	44,8	192	5676	7	28	1
1987	12.002	240	2,0	4312	35,9	1866	15,5	5515	46,0	175	5340	8	40	21
1988	11.986	267	2,2	4244	35,4	2149	17,9	5281	44,1	202	5079	1	8	36
1989	12.718	172	1,4	3889	30,6	2157	17,0	6378	50,1	311	6067	--	74	48
1990	9.842	253	2,6	2112	21,5	1637	16,6	5762	58,5	134	5628	--	--	78
1991	8.278	195	2,4	1155	14,0	1337	16,2	5565	67,2	88	5477	--	--	26
1992	7.618	178	2,3	---	---	---	---	---	---	---	---	--	27	25
1993	6.871	269	3,9	779	11,3	1078	15,7	4685	68,2	243	4442	2	34	24
1994	6.289	168	2,7	556	8,8	917	14,6	4614	73,4	183	4431	4	20	10
1995	3.462	140	4,0	329	9,5	550	15,9	2409	69,6	11	2398	2	26	6
1996	3.942	139	3,5	308	7,8	601	15,2	2843	72,1	31	2812	3	27	21
1997	4.975	143	2,9	427	8,6	630	12,7	3923	78,9	40	3683	4	31	17
1998	5.729	132	1,8	382	6,7	842	14,7	4321	75,4	40	4281	1	31	20
1999	5.783	97	1,7	386	6,7	978	16,9	4344	75,1	43	4301	5	31	28

* Do leta 1963 v statistiki ni podatkov o pogojnih obsodbah.

Vir:

1963: Kazensko sodna statistika 1963. (1964). Zavod SRS za statistiko. s. 50, 60.

1964-67: Kazenska sodna statistika 1968. (1969). Zavod SRS za statistiko. s. 54, 64.

1968-72: Kazensko sodna statistika 1972. (1973). Zavod SRS za statistiko. Ljubljana, s. 54, 65.

1973: Statistički godišnjak Jugoslavije 1975. (1975). Savezni zavod za statistiko, Beograd, s. 546.

1974: Kazensko sodna statistika 1974. (1975). Zavod SRS za statistiko. Ljubljana, s. 72,84.

1975-76: Statistički godišnjak Jugoslavije (1977-1978). Savezni zavod za statistiko, Beograd.

1977-88: Kazensko sodna statistika (1977-1988). Zavod SRS za statistiko. Ljubljana.

1989-90: Statistični letopis RS 1991. (1991). Zavod RS za statistiko, Ljubljana.

1991: Pravosodje 1991. Rezultati raziskovanj. (1993). Zavod RS za statistiko. Ljubljana.

1992: Ni podatkov o pogojnih obsodbah zaradi tehnične napake v obrazcu SK-2.

1993-94: Pravosodje (1993-1994). Rezultati raziskovanj. Zavod RS za statistiko.

1995: Pravosodje 1995. Rezultati raziskovanj. (1977). Statistični urad RS. Ljubljana, s. 34.

1996-99: Kriminaliteta (1996, 1997, 1998, 1999). Rezultati raziskovanj. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.

Tabela 6 kaže kaznovalno politiko sodišč v obdobju od leta 1963 do 1999 in uporabo posameznih kazenskih sankcij. V prikazanem obdobju se je politika uporabe **sodnega opomina** večkrat spreminjala in je znašal delež teh sankcij od 1,4 % (leta 1989) do 4,0 % (leta 1995), v absolutnem številu pa so sodišča izrekla od najmanj 97 (leta 1999) do največ 369 (leta 1967) sodnih opominov. Sodišča so uporabljala (nepogojno) **denarno kazn** v visokem deležu (nad 30 %) od leta 1973 do 1989, po tem letu pa se je delež izrečenih denarnih kazni hitro zmanjševal in je leta 1998 dosegel najnižji delež (6,7 %) vseh

sankcij oz. petkrat manj, kot je znašal leta 1978 (36,3 %). Leta 1984 je bilo izrečenih največ denarnih kazni (4.837), leta 1996 pa najmanj (308, indeks 6,3)). Zmanjševanje deleža denarnih kazni ni v skladu s sodobnimi prizadevanji za večjo uporabo nadomestil za kratkotrajne zaporne kazni. Poleg drugih razlogov, je k nizki uporabi denarnih kazni verjetno prispevala tudi neučinkovita izterjava neplačanih denarnih kazni. Poleg strokovnih vprašanj, se ob nizki uporabi denarne kazni postavlja še ekonomsko vprašanje, čemu se sodišča izogibajo večji uporabi edine kazenske sankcije, ki prinaša

državi ekonomsko korist in vsaj delno povrne visoke stroške kazenskega pravosodja.

V obdobju od leta 1963 do 1999 se je močno zmanjšala uporaba (nepogojne) **zaporne kazni**: leta 1973 je bilo obsojenih na zaporno kazen največ obsojencev (3.025), leta 1995 pa najmanj (550, indeks 18,2). Delež zapornih kazni od vseh sankcij se je od leta 1963-1999 znižal s 25,8 % na 16,9 % in se je postopoma zmanjševal vse od leta 1973. Manjša uporaba zaporne kazni je v skladu s sodobno kriminalitetno politiko. Ne glede na manjšo uporabo zaporne kazni, je bila v Sloveniji leta 1995 enako uspešna borba s kriminaliteto s **samo 550 obsojenimi na zaporno kazen**, kot leta 1973, ko je bilo obsojeno na zaporno kazen petkrat več (3.025) storilcev kaznivih dejanj. Majhna uporaba zaporne kazni je največji strokovni dosežek slovenskega pravosodja. K tej usmeritvi je prispeval tudi proces demokratizacije družbe, saj se je delež zapornih kazni pričel naglo zmanjševati šele po letu 1990. Dokler nizka uporaba zaporne kazni ne ogroža s kazenskim pravom zavarovanih vrednot, naj sodišča ohranijo sedanjo kaznovalno politiko še v prihodnje.

Delež **pogojno odloženih denarnih in zapornih kazni** se je od leta 1963 do 1999 povečal z 51,9 % na 75,1 % izrečenih kazenskih sankcij: do leta 1988 se je ta delež postopoma zmanjševal, od leta 1989 pa je postopoma naraščal. Število izrečenih **pogojnih denarnih kazni** se je od leta 1969 (1.052) do leta 1995 močno zmanjšalo (11, indeks 1,0) in je ostalo tako nizko vse do leta 1999. Število **pogojno odloženih zapornih kazni** se je od leta 1963 do 1999 gibalo od 2.398 (leta 1995) do 5.924 (leta 1984). To kaže, da sodišča le majhnemu deležu vseh obsojenih izrečejo nepogojno zaporno kazen, večini pa izrečejo pogojno obsodbo: leta 1963 je bilo med vsemi obsojenimi osebami na pogojno zaporno kazen obsojeno 43,4% oseb, leta 1999 pa 74,4 % obsojencev, kar kaže na milejšo kaznovalno politiko.

3. Zaključek

Doslej nobeni družbi ni uspelo zmanjšati kriminalitete, saj v večini držav ta še narašča. Ker družba še ne pozna boljšega sredstva, bodo zapori še dolgo časa nenadomestljivi vsaj za majhen del storilcev najtežjih kaznivih dejanj. Do danes je že dozorelo spoznanje, da s (strogim) kaznovanjem, z gradnjo zaporov in obravnavanjem obsojencev v zaporih ni mogoče zmanjšati kriminalitete. Tudi ni uresničljivo pričakovanje, da bi lahko organi formalnega družbenega nadzorstva (policija, tožilstva, sodišča, zapori) v prihodnje bolj uspešno zatirali kriminaliteto, kot so jo v preteklosti, ne glede na prizadevnost pri delu in strogost kaznovalne politike.

V številu zapisanih kaznivih dejanj so bile v Sloveniji v obdobju od leta 1950 do 1999 večje spremembe, zlasti v obdobju od leta 1981-1999, ko se je število kaznivih dejanj hitro povečevalo in je doseglo najvišjo raven leta 1999

(61.693, indeks 616,4 glede na leto 1950). Iz podatkov o zapisani kriminaliteti ni mogoče zanesljivo sklepati, koliko je bil porast posledica dejanskega porasta kriminalitete in koliko le sprememb kazenske zakonodaje ter sprememb pri zapisovanju kaznivih dejanj. Opazne so (pre)velike razlike med številom prijavljenih kaznivih dejanj ter številom ovadenih in obsojenih oseb v posameznih obdobjih, kar kaže, da ni statistične povezave med prijavljeno kriminaliteto in številom obsojenih storilcev kaznivih dejanj. **Kriminalitetno število** je bilo v vsem obdobju od leta 1951 do 1999 višje kot leta 1950. Število **ovadenih polnoletnih oseb** je bilo od leta 1951 do 1999 višje kot leta 1950; v tem obdobju se je število zapisanih kaznivih dejanj povečalo za 516 %, število ovadenih oseb pa za 77,6 %, na 100.000 prebivalcev pa se je število prijavljenih kaznivih dejanj povečalo za 354,8 %, medtem pa se je število ovadenih oseb povečalo za 31,0 %. Od leta 1950 do 1999 je bilo letno **obsojenih** povprečno od 10.000 do 12.000 oseb; največ obsojenih je bilo leta 1955 (16.204), najmanj pa leta 1995 (3.462, indeks 41,0 glede na leto 1950), na 100.000 prebivalcev je bilo leta 1950 obsojenih 575 oseb, leta 1995 pa 174.

Kaznovalna politika sodišč se je v obdobju od leta 1950 do 1999 večkrat spreminjala, bolj zaradi sprememb zakonodaje kot dejanskega porasta kriminalitete. V celoti gledano pa je bila vseh zadnjih 50 let razmeroma stabilna, saj tudi porast števila prebivalcev od leta 1950-1991 ni vplival na porast števila obsojenih na 100.000 prebivalcev. Leta 1950 so bile majhne razlike med prijavljeno kriminaliteto ter ovadenimi in obsojenimi osebami na 100.000 prebivalcev, kasneje pa so se te razlike povečevale vse do leta 1999: od leta 1950-1999 je število prebivalcev naraslo za 35,6 %, kriminaliteta pa za 516,4 %, kar kaže, da porastu števila zapisanih kaznivih dejanj ni sledil tudi ustrezen porast števila ovadenih in obsojenih oseb. Iz tega je mogoče sklepati, da v zadnjih letih policija zapisuje vedno več lažjih kaznivih dejanj, ki ne vplivajo na statistiko obsojenih in zlasti ne na statistiko obsojenih oseb na zaporno kazen. Podatki kažejo, da se je tveganje obsodbe od leta 1950-1999 močno zmanjšalo; kriminaliteta prinaša vedno večji dobiček, zato se vedno več prebivalcev »odloča« za kriminaliteto. Vendar je to le domneva, dokler ni znano, koliko zastraševanje s kaznijo vpliva na odločanje potencialnih storilcev za vstop v kriminalno dejavnost.

Slovenska sodišča so od leta 1963-1999 izrekala (nepogojne) **zaporne kazni** vedno manjšemu deležu obsojencev: leta 1973 je bilo obsojenih na zaporno kazen največ obsojencev (3.025), leta 1995 pa najmanj (550, indeks 18,2). Delež **pogojno odloženih denarnih in zapornih kazni** se je od leta 1963-1999 povečal iz 51,9 % na 75,1 % izrečenih kazenskih sankcij, kar kaže na vse milejšo kaznovalno politiko.

Iz podatkov je mogoče sklepati, da v kaznovalni politiki sodišč v preteklih 37 letih ni bilo hitrih sprememb, zato jih ni pričakovati tudi v prihodnje. Kaznovalna politika se ni bistveno spremenila niti po začetku veljave novega

kazenskega zakonika 1.1.1995, čeprav se od tega leta povečuje število obsojenih oseb, vendar je še vedno nižje od števila obsojenih leta 1994. Obdobje petih let uporabe nove zakonodaje je še prekratko za napovedovanje prihodnje smeri kaznovalne politike. Ker so vse pretekle spremembe kazenske zakonodaje na kaznovalno politiko vplivale le kratek čas, po nekaj letih pa se je kaznovalna politika znova uravnotežila na predhodni ravni, lahko tako uravnoteženje pričakujemo tudi po zadnji večji spremembi kazenske zakonodaje leta 1995. Na dejansko strogost kaznovalne politike pred 1.1.1995 in po tem datumu bi lahko sklepali šele iz podatkov o povprečni višini izrečenih zapornih kazni, ki bolj vpliva na zasedbo in (pre)naseljenost zaporov kot samo število obsojenih oseb.¹⁹ S sedanjo kaznovalno politiko se Slovenija uvršča med naprednejše evropske države, saj znatno presega vse nekdanje socialistične države, pa tudi številne druge evropske države.

LITERATURA:

1. Andre, G., Pease, K. (1994). Using routine statistics in estimating prison population for policy assesment. *Canadian Journal of Criminology*. 36/2: s. 137-147.
2. Bayley, W. et al. (1974). Crime and deterrence: A correlation analysis. *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 11/2: s. 124-143.
3. Brody, S., Tarling, R. (1980). Taking offenders out of circulation. *Home office research study 64*. London, Her Majesty's Stationery Office.
4. Clear, T. et al. (1982). Managing the cost of correction. *Prison Journal*. 2/1: s. 3-63.
5. Desmet, A. (1987). Le droit pénal nouveau a-t-il aussi chez nous bon vent. *Revue de droit pénal et de criminologie*. 77/2: s. 109-155.
6. **Deterrence and incapacitation: Estimating the effects of criminal sanctions on crime rates.** (1978). Ed. Blumstein, A., Cohen, J., Nagin, D., Washington, National Academy of Sciences.
7. **European sourcebook of crime and criminal justice statistics.** (1999). Eropcean Committee on crime problems. Strasbourg. Council of Europe.
8. Farrington, D. P. (1986). Stepping stones to adult criminal careers. V.: **Development of antisocial and prosocial behavior.** Ed. by Olweus Dan et al. New York, Academic Press.
9. F. B. (1953). Zločinstvenost v letu 1952 in delo kriminalističnih organov. *Kriminalistična služba*. 4/1-2: s. 1-10.
10. F. B. (1954). Nekaj o zločinstvenosti in delu kriminalistov v letu 1953. *Kriminalistična služba*. 5/1: s. 1-10.
11. F. B. (1955). Zločinstvenost v letu 1954 in delo organov za notranje zadeve. *Kriminalistična služba*. 6/2: s. 49-60.
12. Flanagan, T. J. (1985). Sentence planning for long-term inmates. *Federal Probation*. 49/3: s. 23-28.
13. Forst, S. (1983). Selective incapacitation: An idea whose time has come? *Federal Probation*. 46/3: s. 19-23.
14. Goethals, J. (1980). Les effets psychosociaux des longues peines d'emprisonnement. *Déviance et société*. 4/1: s. 81-101.
15. Goldman, A. H. (1982). Toward a new theory of punishment. *Law and Philosophy*. 1/1: s. 57-76.
16. Gotfredson, M., Hirschi, T. (1986). The true value of lambda would appear to be a zero: An essay on career criminal.Criminal careers, selective incapacitation, cohort studies, and related topics. *Criminology*. 24/2: s. 213-233.
17. Grenawalt, J. (1983). Punishment. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 74/2: s. 343-362,
18. Heinz, W. (1989). The problems of imprisonment, including strategies that might be employed to minimise the use of custody. V: **Crime and criminal policy in Europe.** Ed. by Roger Hood. University of Oxford, Oxford, 186-219.
19. Johnson, P. M. (1978). The role of penal quarantine in reducing violent crime. *Crime and Delinquency*. 24/4: s. 465-485.
20. Klofas J. M. et al. (1992). The meaning of correctional crowding. *Crime and Delinquency*. 38/2: s. 171-188.
21. Knapp, N. (1984). The relative cost of intermediate treatment and custody. *Home Office Research Bulletin*. 18: s. 24-30.
22. Langan, P. A., Farrington, D. P. (1998). **Crime and Justice in the United States and England and Wales, 1981-96.** Washington U. S. Department of Justice.
23. Lewis, D. E. (1986). The general deterrent effect of longer sentences. *The British Journal of Criminology*. 26/1: s. 47-62.
24. Mackenzi, D. L., Goodstein, L. (1985). Long-term incarceration impact and characteristics of long-term offenders. *Criminal Justice and Behavior*. 12/4: s. 395-414.
25. Moitra, S. D. (1986). Crime and imprisonment trends. *Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*. 10/1-2: s. 95-107.
26. Morriarty, K. (1987). Ethical issues of selectiven capacitation. *Criminal Justice Research Bulletin*. Houston State University, 3/4: s. 1-5.
27. Palmer, W. R. T. (1984). Programming for long-term inmates. *Canadian Journal of Criminology*. 26/4: s. 439-457.
28. Parent, D. (1990). **Recovering correctional cost through offender fees.** U. S. Department of Justice. National Institut of Justice, Washington.
29. Pečar, J. (1959). Kljub porastu klasičnega kriminala so kazniva dejanja na splošno zopet upadla. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. 10/2: s. 1-22.

¹⁹ Podatki o povprečni višini izrečenih kaznih zopora kažejo na strožjo kaznovalno politiko po letu 1994, zaradi česar so slovenski zapori že (pre)polni. Podatkov na tem mestu ne navajamo zaradi omejenega obsega prispevka.

30. Pirc, J. (1952). Zločinstvenost v letu 1951. **Kriminalistična služba**. 3/5: s. 145-162.
31. Porporino, F. J., Zamble, E. (1984). Coping with imprisonment. **Canadian Journal of Criminology**. 26/4: s. 403-421.
32. Richards, B. (1978). The experience of long-term imprisonment. **The British Journal of Criminology**. 18/2: s. 162-160.
33. Sket, I. (1997). **Angleško-slovenski in slovensko-angleški terminološki slovar**. Ljubljana, DZS.
34. Snacken, S., Beyens, K. (1994). Sentencing and prison overcrowding. V: **Consistency in sentencing**. European Journal on Criminal Policy and Research, 2(1), 84-99.
35. Trasler, G. (1984). Crime and criminal justice research in the United States. **Home Office Research Bulletin**. 18: s. 43-45.
36. Van den Haag, E. (1975). **Punishing criminals**. New York: Basic Books Inc. Publishers.
37. Van der Werff, C. (1981). Recidivism and special deterrence. **The British Journal of Criminology**. 21/2: s. 136-147.
38. Walmsey, R. (1997). **Prison populations in Europe and North America: Some background information**. Helsinki. HEUNI Paper No. 10.
39. Wormith, J. S. (1984). The controversy over the effects of long-term incarceration. **Canadian Journal of Criminology**. 26/4: s. 423-437.
40. Zimring, F. E., Hawkins, G. (1990). **Trends in prison population in the United States**. Berkely. School of Law. University of Berkely.

Crime and sentencing policy of courts in the Republic of Slovenia during the period 1950- 1999

Franc Brinc, L.L.D., Prušnikova 29 , 1000 Ljubljana, Slovenia

The article presents a crime trend in the Republic of Slovenia during the period 1950-1999, the number of charged and convicted adult persons, criminal sanctions imposed on them and a degree of risk for a perpetrator of a reported crime to be sentenced to imprisonment.

The number of recorded criminal offences had increased in the period 1950-1999 from 10,009 criminal offences to 61,693 (index 616,4), while the number of charged persons had raised from 9,928 to 17,635 persons (index 177,6). The number of recorded criminal offences per 100,000 residents had increased for 354.8 % and the number of charged persons only for 31.0 %. In the period 1950 - 1999, 10,000 to 12,000 persons were convicted on average per year; most in 1955 (16,204) and the least in 1995 (3,462 - index 41.0 with regard to the year 1950). Conviction rate in 1951 was 574 persons convicted per 100,000 residents while in 1995 only 174. While the number of residents had increased in the period 1950-1999 for 35.6%, crime had raised for 516.4%. The increase in recorded criminal offences had not been followed by an increase in charged and convicted persons, indicating that police tend to record more and more minor criminal offences which do not have any impact on the number of persons sentenced to imprisonment. A risk to be convicted for a recorded crime was 84.3 % in 1950, while in 1999 only 9.4 %, which makes believe that crime makes now bigger profits. In 1950, the number of persons convicted by courts amounted to 8,434 and in 1999 to 5,783 persons. Courts tend to impose prison sentences on an increasingly smaller proportion of convicts: in 1973 there were 3,025 offenders who received prison sentences and in 1995 only 550 (index 18,2). A portion of suspended fines and prison sentences had increased during the period 1963 - 1999 from 51.9 % to 75.1 %, what clearly indicates a more lenient sentencing policy.

These data do not support a hypothesis about the correlation between the number of residents, a rate of recorded crime and the number of convicted persons. Court sentencing policy was relatively stable during the period 1950-1999 and independent of crime rate, for this reason it is not possible to deduce solely from the number of recorded criminal offences the number of persons to be sentenced to imprisonment and to plan on this basis the future prison capacities.

Key words: crime, crime statistics, convicted persons, sentencing policy

UDC: 312.7 + 343.15 (497.4) »1950 - 1999«